כמו:

ל) [עירובין ל. ב"מ לו: נדה

בח א מייי פ״א מהלי נחלות הלכה ג סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סי" סעיף א:

רבינו גרשום

אגב חורפיה. שהיה מחזיר תלמודו: לא עיין בה. במתני' שלא דקדק בה לפיכך היה שואל: האב קודם לכל יוצאי ירכו. קודם לכל יוצאי יוכו.
האברהם קודם משום דכל
האברהם קודם משום דכל
הגי מכתו קאתו: ורמי בר
המא. דקא מיבעיא ליה
האב קודם לכל יוצאי יריכו
קאוד מקודם לכל יוצאי יריכו
קודם מן האחין של בנו
שלא יודא יומן קודם מן האחין של בנו
ארי האר פודה לכל יוצאי אריכו ישפעאל אבל אין . אבי האב קודם לכל יוצאי אבי האב קרום לכל יוצאי ירכו של בנו דלא מקדמינן ליה לאברהם מקמי יעקב בנכסי עשו אלא יעקב קודם: ה"נ מסתברא דקתני. סיפא דמתני׳ זה הכלל וכו׳: ואם איתיה יצחק שהוא אם איניה יצחק שהוא אבי עשו יצחק קודם השתא דליתי׳ יעקב קודם לאברהם אע"ג דכל הני מכחו של אברהם קא אתיין הכא יעקב קודם משום דקרוב יפקב קוום משום וקודב ליה טפי יעקב מאברהם שהוא אבי אביו ותו לא מידי דליכא לדקדק בדבר כלום: פיסקא בנות צלפחד נטלו ג' חלקים בנחלה . חלק אביהו שהיה מיוצאי מצרים. דסבירא ליה לתנא מצרים. דסבירא ליה לתנא דליוצאי מצרים נתחלקה הארץ אע"ג דמתו בניהן יורשין חלקן: וחלקו עם אחיו. של צלפחד: בנכסי חפר. שהיה נמי מיוצאי שלשה חלקים:

ושהיה בכור נומל שני חלקים. כאן לא דקדק הקונטרס יפה דפי׳ אע״ג דכשמת חפר לא היה ללפחד קיים אפ״ה בנותיו נוטלות חלק בכורה של ללפחד בנכסי חפר כדתניא

בתוספתא דבכורות כילד אין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק מת

אביו בחיי אביו נוטל פי שנים בנכסי אביו ואינו נוטל פי שנים

בנכסי אבי אביו כגון יעקב שמת

בחיי ילחק (ד) היה ראובן בכור

נוטל פי שנים בנכסי יעקב אבל לא

בנכסי ילחק זקנו שהרי [אפילו] אם

היה יעקב קיים כשמת יצחק לא

היה יעקב נוטל פי שנים שהרי

פשוט הוא הלכך ראובן הבא לירש

מכח יעקב בנכסי ילחק לא יטול אלא חלק פשיטות של אביו ע"כ ולא היה לו לפרש כן דלא קרי

ראוי כי האי גוונא מה שאין ראובן

נוטל פי שנים מעשו בנכסי יצחק א

אלא הא קרי ראוי מה שאין

ראובן נוטל פי שנים מאחיו בנכסי

שאגב חורפיה לא עיין בה בעי רמי בר חמא סאגב אבי האב ואחיו כגון אברהם ויעקב בנכסי עשו איזה מהן קודם אמר רבא אתא שמע האב קודם לכל יוצאי יריכו ורמי בר חמא יוצאי יריכו שלו ולא יוצאי יריכו של בנו ה"נ מסתברא דקתני זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי יריכו קודמין ואילו איתיה ליצחק יצחק קודם השתא נמי דליתיה יצחק יעקב קודם שמע מינה: מתני׳ יבנות צלפחד נטלו ג' חלקים בנחלה חלק אביהן שהיה עם יוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר יושהיה בכור נוטל שני חלקים:

לאברהם בנכסי עשו אילו היה קיים יעקב והוה ליה ראויב: השתא דליתיה לילחק יולאי יריכו קודמין דהיינו יעקב שיורש זכות ומחזירין

אגב חורפיה. חריפותו שהיה טרוד בשאלה אחרת דלקתן דעדיפא

מינה: אבי האב. של מת והאחין של מת דהיינו זקנו ואחין איזה

מהן קודם מי לימא כיון דינחק קודם ליעקב לירש את עשו דהאב קודם לאח הרי הוא כאילו ירשו ינחק לעשו והלכך יבוא יעקב ויירש

את יצחק אביו אבל אברהם לא יירשנו

שהבן של מת קודם לאבי המת או

דלמא בני בנים הרי הן כבנים ונמלא

עשו בן אברהם וקודם אברהם ליעקב

בנכסי עשו דהאב קודם לאחין: פ"ש

האב קודם לכל יולאי יריכו. ויעקב

יוצא יריכו של אברהם היה והלכך

אברהם קודם לו בנכסי עשו: ורמי

בר המה. אמר לך משום הכי

מספקא לי דאיכא למימר יוצאי יריכו

משמע יולאי ירך שלו דהיינו בניו

מאשתו ולא יולאי ירך בנו: הכי

נמי מסתברת. דיעקב קודם לחברהם

בנכסי עשו דקתני רישא כל הקודם

בנחלה ואיננו כגון ילחק שקודם

יצחק שלא הוחזק בהן מעולם אביו ינחק שכן הוא הדין שהרי אם מת ינחק אחר עשו היה יעקב יורש ולא אברהם דהבנים קודמין לאב כדאמרן בריש פירקין [דף קח:] הוא הדין כשמת יצחק מקמי עשו יעקב יורש את זכותו ולא אברהם וכן הלכה. והשתא שמעינן מפירקין שסדר נחלות כך הוא ראובן שמת חנוך ופלוא חלרון וכרמי בניו יורשין אותו ואם מת אחד מן הבנים קודם ראובן וההוא בן הניח בן או בת או בן בת או בת בת עד מאה דורות יירש במקום אביו בנכסי ראובן ואם אין לראובן בנים ולא בני בנים ואף לא בנות בנים אז יורשות בנות ראובן את ראובן ואם אין לראובן בנות ולא בני בנות ולא בנים הוח הפילו בסוף הדורות אז יורש יעקב את ראובן בנו ואם אין יעקב קיים ונתתם את נחלת ראובן לאחיו בני אביו שמעון ולוי ויהודה ויוסף ובנימין ואם אינם קיימין חתנו נחלת ראובן לבני שמעון ולוי ואם אין להם בנים ולא בני בנים תחנו לבנוחיהן או לבני בנוחיהן או לבנות בנוחיהן דבכ"מ הזכר ויורשיו קודמין לנקבה כדאמרן נשיל קיג:] מקיש ירושה שניה לירושה ראשונה ואם אין לו אחים לראובן ולא בני בנים לאחים שמתו אחיו בלא בנים או שלא היה לו אח מעולם ונחתם אח נחלתו לבת יעקב אחותו מן האב או לבניה ולבני בניה או לבנוחיה ולבנות בנותיה עד עולם ואם אין לראובן אחות ולא בני אחות מן האב ונחתם את נחלתו לאבי אביו דהיינו ילחק ואם אין ילחק קיים ונחתם נחלתו של ראובן לעשו בן יצחק שהוא אחי אביו של ראובן ואם אין עשו קיים ונתתם את נחלתו של ראובן לאליפו בן עשו או לבניו ובני בניו ואם אין בנים לעשו ונחתם את נחלת ראובן לבנות עשו ולבניהם ולבנית בנותיו ואם אין אחין לאביו של ראובן ונתחם את נחלתו לבנות יצחק דהיינו אחות אביו או לבניהן ולבני בניהן או לבנותיהן ולבני בנותיהן ואם אין לאביו של ראובן לא אחים ולא בני אחים לא אחות ולא בני אחות ולא ונחחם את נחלת ראובן לאברהם אבי אבי אביו ואם אין אברהם קיים ונחחם לישמעאל אחי אבי אביו או לבניו של ישמעאל ולבני בניו או לבנותיו ולבני בנותיו ואם אין ישמעאל ולא בניו קיימין וגם לא אחותו ובני אחותו ונחתם נחלתו לחרח אבי אברהם ואם אין חרח חתנו לנחור ולהרן בניו או לבני בניהן או לאחותם וליוצאי יריכם וכן לעולם עד אדם הראשון. די האב קודם לעולם (א) לאחי שי (האב) ואחי האב קודמין לאחות האב ואחותי האב קודמין לאבי האב ואבי האב קודם לאחי אבי האב (ולאחותו) ואחי אבי האב [ואף] אחותו קודמין לאבי אבי האב וכן לעולם. וגם למדנו שהבעל יורש את אשתו ואם אין בעל קיים בנה יורשה ואם אין בנה בתה יורשתה בכל הסדר הזה עד אדם הראשון: בותב" בנחלה. בנחלת ארץ ישראל ומשום דאמרן לעיל (דף קטו.) כל יולאי יריכו של בן קודם "לאחין דאשמועינן דבת הבן נוחלת במקום הבן משום הכי נקט לה שהרי בנות ללפחד נחלו חלק אביהן בנכסי חפר במקום ללפחד אביהן: **חלק אביה**ן ללפחד שהיה מיולאי מלרים שהבן הנכנס לארץ לא היה נוטל בשביל עלמו חלק בארץ הואיל ולא ילא ממלרים כדאמר בגמ' דקסבר האי תנא ליולאי מלרים נתחלקה הארץ ולא לבאי הארץ ונפקא לן מקראי ואע"פ שיולאי מלרים לא נכנסן לארץ אלא ממו במדבר ולא נטלו חלק בארץ מיהו להכי אהני שאם יצא ראובן ושמעון ממצרים ונולדו להם במדבר בנים שנכנסו לארץ לראובן עשרה בנים ולשמעון בן אחד יטול בן שמעון חלק כנגד עשרה בני ראובן שהרי לראובן ושמעון נחחלקה הארץ וזכו בני כל אחד בנכסי אביהן וללפחד יצא ממלרים ומח במדבר לפיכך נטלו בנוחיו חלקו וכל שלשה חלקים דמתני׳ נפקא לן בגמרא מקראי הלכך בעינן לפרושי לבכי האי גוונא הוה מעשה דללפחד יצא ממצרים כשהוא בן עשרים וכן חפר אביו ושהיה צלפחד בכור כל דברים הללו יש לך ללמוד מן הפסוק דנתן מתן להם וגו' (במדבר כון דילפינן מיניה בגמ׳ וְקִים:] להני שלשה חלקים: **וחלקו עם אחיו בנכסי חפר.** דחפר יצא ממצרים ונטלו בניו חלק אביהן שהיה מיוצאי מצרים לבד חלק עלמן שגם הם יצאו ממצרים ובנות צלפחד קבלו חלק אביהן (ב) מנכסי חפר בשעה שחלקו אחי צלפחד נחלת אביהן ביניהן דבת הבן הרי היא במקום הבן לירש עם האחין כדקתני לעיל כל הקודם בנחלה יוצאי יריכו קודמין: ושהיה **צלפחד בכור.** והיה ראוי ליטול פי שנים עם אחיו בנכסי חפר ואע"ג שאין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק ארץ ישראל מוחזקת היא ליולאי מלרים כדאמר בגמ' [קיט.] וכמי שהחזיק חפר בחלקו דמי ואפילו אם מת זלפחד מקמי חפר נמלא זלפחד יורש פי שנים בכל אשר ימלא לחפר כי הוא ראשית אונו ואע"ג דכשמת חפר לא היה ללפחד קיים אפילו הכי בנותיו היו יורשות חלק בכורת ללפחד בנכסי חפר כי היכי דיורשות חלק פשיטותו בנכסי חפר כדתניא בהדיא בתוספתא דבכורות (פ"ו ה"ה) כילד אין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק מת אביו בחיי אביו נוטל פי שנים 🌣 מנכסי אביו ואין נוטל פי שנים מנכסי אבי אביו כגון יעקב שמת בחיי יצחק הרי ראובן הבכור נוטל בנכסי יעקב פי שנים אבל לא בנכסי יצחק זקנו שהרי אפילו אם היה יעקב קיים כשמת יצחק לא היה יעקב נוטל פי שנים שהרי פשוט הוא הלכך ראובן הבא לירש מכח יעקב בנכסי יצחק לא יטול אלא חלק פשיטותו של אביו ואם היה אביו בכור אף הוא נוטל פי שנים בנכסי אבי אביו שאם היה יעקב בכור אף על פי שמח בחיי ילחק הרי בא ראובן ונוטל חלק בכורת יעקב אביו בנכסי ילחק שהבן במקום אב עומד בין לחלק בכורה בין לחלק פשיטות והוא הדין לבנות אלפחד בנכסי חפר דאף על פי שמת אלפחד בחיי חפר יורשות חלק בכורת אביהן בנכסי חפר וה"ג תניא בהדיא בגמרת ירושלמי [ב"ב פ"ח ה"ב] ואמרינן נמי התם [ה"ג]ריש לקיש אמר בשם אבא כהן ברדלא נאמר משפט לענין כפילה [דגרים כא] ונאמר משפט לענין פשיטה [במדבר מ] מה לענין פשיטה אתה רואה את הבן כאילו קיים ליטול פשיטות אביו אף לענין כפילה אתה רואה את הבן כאילו קיים ליטול כפילת אביו. מפירוש רבינו חננאל גאון זכר לדיק לברכה למדתי זאת וכן הלכה. ומדאמרינן בגמרא והעברת [שם] זו חלק בכורה [לקמן קיח:] ילפינן דללפחד בכור היה והאי דכתיב בדברי הימים (1 ז) ושם השני ללפחד לאו שני לאחין קאמר דהא לא איירי לעיל באחין כלל אלא

לג:], כ) [לקמן קכב:], ג:], כ) [לקמן קכב:], ג) [שס], ד) האב קודם לעולם לאחי האב מבניהם ואחי אחות האב קודמים לאבי אבי האב ואחי אבי האם לאחותו ואחי האב ואחותו קודמין לאבי אבי האב וכן לעולם וגם למדנו כו׳ בי מואחני מיא בי ומיא המת הוב וכן מנותם וגם נוונת כל כן מנאמי נ"א, ה) [נ"א המת. רש"ל], ו) [ואת האב ואחות. רש"ל], 1) [נ"ל לבת וכן רש"ל], 1) [נ"ל לבת וכן העתיק התוי"ט],

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה הכי נמי וכו׳ הסכ קודס לעולס לאחין של מת ואחין ואחות קודמים לאבי האב ואבי האב לאחי האב ולאחותו ואחי האב והאב די אווות והוה האב האבי אב וכן לעולם כל"ל: (ב) ד"ה וסלקו וכו' בגכסי: (ב) ד"ה וסלק וכו' בגכסי: (ב) ד"ה וסלק וכו' בנכסי אביו ואין נוטל פי שנים בנכסי אבי אביו וכו': שמים בנכסי מפי מפיז זכו . (ד) תום' ד"ה ושהיה וכו' בחיי יצחק הרי ראובן הבכור נוטל:

מוסף רש"י

אגב חורפיה לא עיין בה. הש"ס קאמר ורמי בר חמא נמי ודאי לא איבעי ליה למיבעי הכי. אלא אגב חורפיה מיהר בשאלתו ולא עיין בה

מוסף תוספות

א. [ד]מה שאינו נוטל אלא חלק פשיטותו של אביו בנכסי יצחק אין זה מטעם ראוי אלא שאינו בכור של יצחק. שס. בכור של יצחק. סס. ב. שאף בחלק פשיטותו של אביו אינו נוטל פי שנים כשבא לחלוק עם אחיו. שס. לפי שחלקו של יעקב מנכסי יצחק['] ראוי היה לו. כ״ן.